

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. het lid Van Raan (Partij voor de Dieren)
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uitsluitend elektronisch verzonden via www.internetconsultatie.nl

Den Haag, 10 augustus 2023

Ref: B23.14

Betreft: Voorontwerp voor de wet strafbaarstelling ecocide

Geachte heer Van Raan,

Graag maakt Eumedion, het corporate governance en duurzaamheidsforum voor institutionele beleggers, gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het consultatiedocument d.d. 13 juli 2023 inzake het voorontwerp voor de wet strafbaarstelling ecocide (hierna: het voorontwerp).¹ Met het voorontwerp beoogt u een nieuwe norm in het strafrecht te introduceren: dat het milieu een intrinsieke waarde heeft en dat de ernstige aantasting van dat milieu, door een menselijk handelen of nalaten, strafbaar moet worden. Onze reactie is beperkt tot die onderdelen uit het voorontwerp die raakvlakken hebben met de werkzaamheden van Eumedion. Alvorens in te gaan op de specifieke voorstellen uit het voorontwerp, gaan wij eerst kort in op de rol van de bij Eumedion aangesloten institutionele beleggers bij het duurzaamheidsbeleid van Nederlandse beursvennootschappen.

1. Algemeen: de deelnemers van Eumedion zetten zich in om het duurzaamheidsbeleid van Nederlandse beursvennootschappen te versterken

Volgens de conceptmemorie van toelichting (p. 14) vormt de strafbaarstelling van handelingen die ernstige schade aan het milieu (dreigen te) veroorzaken een belangrijke stimulans voor de transitie naar duurzame vormen van productie. Eumedion meent dat beursvennootschappen een belangrijke rol spelen bij de verduurzaming van de economie en de maatschappij en dat institutionele beleggers als aandeelhouders van die beursvennootschappen hier op hun beurt ook aan bij kunnen dragen. De deelnemers van Eumedion onderschrijven het belang van een verantwoord en duurzaam

¹ Voorstel van wet van het lid Van Raan houdende Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafrecht BES in verband met het strafbaar stellen van ecocide.

beleggingsbeleid en zetten zich in om het duurzaamheidsbeleid van Nederlandse beursvennootschappen te versterken. Dat doet Eumedion onder meer door de speerpuntenbrief die zij jaarlijks naar de Nederlandse beursvennootschappen stuurt. De speerpuntenbrief bevat onderwerpen die de bij Eumedion aangesloten institutionele beleggers in dialogen met de beursvennootschappen en in de aanloop naar de aandeelhoudersvergaderingen (AVA's) aan de orde zullen stellen en terug willen zien in de jaarverslagen. In de meest recente speerpuntenbrief² schrijft Eumedion dat zij van Nederlandse beursvennootschappen verwacht dat zij duidelijkheid scheppen over hun directe afhankelijkheid van en impact op biodiversiteit en kwetsbare ecosystemen, maar ook hun indirecte afhankelijkheid door de hele waardeketen waar zij onderdeel van uitmaken. Indien deze afhankelijkheid of impact materieel blijkt, verwacht Eumedion dat de vennootschap doelgericht, mitigerend beleid voert. Verlies van biodiversiteit en ecosystemen zal onomkeerbare gevolgen hebben voor het milieu, de mensheid en economische activiteiten. Indien dit leidt tot een permanente aantasting van natuurlijk kapitaal, beïnvloedt dit ook de mogelijkheid van beursvennootschappen om langetermijnwaarde te creëren. Dit raakt uiteindelijk ook de positie van de institutionele beleggers die in deze vennootschappen aandelen houden. Gelet op het voorgaande onderschrijft Eumedion in algemene zin maatregelen die bijdragen aan een versterking van het duurzaamheidsbeleid van Nederlandse beursvennootschappen. Niettemin wil Eumedion verschillende zorgpunten ten aanzien van de voorgestelde uitwerking van het voorontwerp onder uw aandacht brengen. Hieronder lichten wij deze toe.

2. Institutionele beleggers zouden niet in de hoedanigheid van aandeelhouder strafrechtelijk aansprakelijk moeten kunnen worden gesteld voor het plegen van ecocide door beursvennootschappen

De Nederlandse wet bepaalt dat een naamloze vennootschap een rechtspersoon is met een in overdraagbare aandelen verdeeld maatschappelijk kapitaal. En dat een aandeelhouder niet persoonlijk aansprakelijk is voor hetgeen in naam van de vennootschap wordt verricht en niet is gehouden boven het bedrag dat op zijn aandeel behoort te worden gestort in de verliezen van de vennootschap bij te dragen.³ De vennootschap is in beginsel zelf aansprakelijk voor haar eigen schulden.⁴ Als uitzondering op deze hoofdregel bepaalt de wet dat bestuurders en commissarissen in bepaalde gevallen aansprakelijk zijn, bijvoorbeeld in het geval van onbehoorlijke taakvervulling.⁵ Een soortgelijke bepaling ten aanzien van de aansprakelijkheid van aandeelhouders ontbreekt in de wet.

² <https://www.eumedion.nl/clientdata/215/media/clientimages/Focus-Letter-2023.pdf?v=221013090921>. Het speerpunt bouwt voort op de verwachtingen rond de transitieplannen om klimaatneutraal te opereren en bijbehorende reductiedoelstellingen die zijn uitgesproken in eerdere speerpuntenbrieven.

³ Art. 2:64 BW.

⁴ Art. 2:5 BW.

⁵ Zie bijvoorbeeld art. 2:138 BW jo. art. 2:149 BW en art. 2:150 BW.

Voorts zijn binnen het Nederlandse vennootschapsrecht de taken van het bestuur, de raad van commissarissen en de algemene vergadering duidelijk onderscheiden:

- i) het bestuur bestuurt de vennootschap en bepaalt de strategie (zie artikel 2:129 lid 1 BW);
- ii) de raad van commissarissen houdt toezicht op het bestuur en staat het bestuur met raad ter zijde;
en
- iii) de algemene vergadering controleert zowel het bestuur als de raad van commissarissen.

Artikel 5:87c van de Wet op het financieel toezicht schrijft voor dat institutionele beleggers moeten “toezien” op de vennootschappen waarin is belegd ten aanzien van onder meer de strategie, niet-financiële prestaties en maatschappelijke en ecologische effecten. Aandeelhouders behoren niet op de stoel van de bestuurders, noch op die van de commissarissen te zitten. In het licht van het voorgaande vinden wij de passage op p. 42 van de conceptmemorie van toelichting over de aansprakelijkheid van aandeelhouders merkwaardig, verwarrend en niet in lijn met het Nederlandse vennootschaps- en strafrecht. Het gaat om de volgende passage: *“Daarnaast beoogt dit wetsvoorstel expliciet mogelijk te maken dat andere natuurlijke personen in de structuur van het bedrijf die invloed uitoefenen op het beleid van het bedrijf, waaronder aandeelhouders, strafrechtelijk aansprakelijk gesteld kunnen worden wegens betrokkenheid bij ecocide via de verschillende strafrechtelijke deelnemingsvormen die zijn opgenomen in Titel V van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht”*. Gelet op het huidige wettelijk kader meent Eumedion dat institutionele beleggers niet in de hoedanigheid van aandeelhouder strafrechtelijk aansprakelijk zouden moeten kunnen worden gesteld voor het plegen van ecocide door beursvennootschappen.⁶ Eumedion is er voorstander van dat dit wordt onderkend in de conceptmemorie van toelichting. Nog afgezien hiervan roept de hierboven aangehaalde passage uit de conceptmemorie van toelichting ook de nodige vragen op. Waarom en onder welke omstandigheden zou er in het geval van aandeelhouders sprake zijn van een strafbaar feit? En is er in die gevallen dan sprake van schuld? En worden aandeelhouders dan gezien als medeplichtigen, uitlokkers of daders?

3. Voorkomen moet worden dat het voorontwerp conflicteert met Europese ontwikkelingen

In de conceptmemorie van toelichting wordt gewezen op de diverse discussies en ontwikkelingen op het gebied van ecocide, zoals de in ontwikkeling zijnde herziene richtlijn milieucriminaliteit.⁷ Op p. 43 van de conceptmemorie van toelichting valt te lezen dat het Europees Parlement op 28 maart 2023 een amendement heeft aangenomen waarin de lidstaten wordt opgedragen om gedragingen die ernstige en hetzij wijdverbreide, hetzij langdurige of onomkeerbare schade aan het milieu veroorzaken, te behandelen als een bijzonder ernstig misdrijf en als zodanig te bestraffen in hun rechtsstelsels. Met het voorontwerp geeft u – aldus de conceptmemorie van toelichting – gehoor aan

⁶ In bijzondere gevallen kan een aandeelhouder die ook een andere hoedanigheid heeft wel aansprakelijk zijn, bijvoorbeeld indien de aandeelhouder ook bestuurder is van de vennootschap in kwestie.

⁷ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de bescherming van het milieu door middel van het strafrecht en tot vervanging van Richtlijn 2008/99/EC.

deze opdracht. Op dit moment is het onduidelijk of voornoemd amendement uiteindelijk door de Europese Raad en het Europees Parlement zal worden aangenomen. Wat ons betreft zou moeten worden gewacht met het doen van concrete voorstellen voor het strafbaar stellen van ecocide totdat de huidige discussies en ontwikkelingen (meer) zijn uitgekristalliseerd. Voorkomen moet worden dat wetgeving wordt voorgesteld die conflicteert met de uitkomsten van voornoemde ontwikkelingen en discussies.

4. Wenselijk dat wordt ingegaan op de samenhang met bestaande en in ontwikkeling zijnde initiatieven op het terrein van due diligence

Daarnaast valt het Eumedion op dat in de conceptmemorie van toelichting niet wordt ingegaan op de Europese initiatieven op het terrein van due diligence.⁸ Gedacht kan worden aan de richtlijn betreffende de duurzaamheidsrapportage door ondernemingen (CSRD)⁹, het richtlijnvoorstel betreffende passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid (CSDDD)¹⁰ en de Verordening informatievervalsing over duurzaamheid financiële dienstensector (SFDR)¹¹. In voornoemde initiatieven zijn (of worden) reeds verschillende zaken vastgelegd omtrent de due diligence-rapportage en het in kaart brengen van de impact van vennootschappen op duurzaamheidsfactoren. Gelet op de onderlinge raakvlakken vindt Eumedion het wenselijk dat in de toelichting ook wordt ingegaan op de samenhang tussen het voorontwerp en de hiervoor genoemde initiatieven.

Wij zijn uiteraard graag bereid ons commentaar mondeling nader toe te lichten. Onze contactpersoon is Diana van Kleef (diana.vankleef@eumedion.nl, tel. 070 2040 302).

Met vriendelijke groet,

Drs. Riens Abma
Directeur Eumedion

Zuid Hollandlaan 7
2596 AL DEN HAAG

⁸ Dit geldt overigens ook voor de nationale initiatieven op dit terrein.

⁹ Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (PbEU 2022 L 322).

¹⁰ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937.

¹¹ Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatievervalsing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (PbEU 2019 L 317).